

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સેકન્ડ અપીલ નં. ૧૩૮/૨૦૦૭

વિથ

સિવિલ એપિલિકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧/૨૦૦૭

ઈન આર/સેકન્ડ અપીલ નં. ૧૩૮/૨૦૦૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી મૌલિક જે. શેલત

=====

| રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર | હા | ના |
|-----------------------|----|----|
|                       | ✓  |    |

=====

ધ ચેરમેન ગુજરાત સ્ટેટ કોર્પોરેટિવ લેન્ડ

વિરુદ્ધ

મીનાબેન હર્ષદભાઈ રાણા

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી પલક એચ. ઠક્કર (૩૪૫૫)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી નીલેશ એ. પંડ્યા (૫૪૮)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી મૌલિક જે. શેલત

તારીખ : ૨૯/૦૭/૨૦૨૬

ચુકાદો

૧. અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પલક એચ. ઠક્કર અને સામાવાળા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી નીલેશ એ. પંડ્યાને સાંભળવામાં આવ્યા.
૨. હાલની સેકન્ડ અપીલ કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ (જે હવે પછી "સીપીસી" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૦૦ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલ છે, જે પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર, ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ નં. ૧૫, વડોદરા દ્વારા રેગ્યુલર સિવિલ અપીલ નં. ૧૩/૨૦૦૩ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૬.૦૭.૨૦૦૬ ના ચુકાદા અને હુકમનામામાંથી ઉદ્ભવે છે, જેના દ્વારા, પમા જોઈન્ટ સિવિલ જજ (એસ.ડી.), વડોદરા દ્વારા રેગ્યુલર સિવિલ સ્યુટ નં. ૧૬૦૮/૧૯૯૨ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૮.૦૧.૨૦૦૩ ના ચુકાદા અને હુકમનામાને બહાલી આપવામાં આવેલ છે.
૩. આ કોર્ટે તારીખ ૧૨.૦૭.૨૦૦૭ ના પોતાના હુકમથી, હાલની સેકન્ડ અપીલ દાખલ કરતી વખતે, કાયદાના નીચે મુજબના મહત્વના પ્રશ્નો ઘડેલ હતા:

[૧] શું નીચલી અપીલ કોર્ટે દાવાના કારણની તારીખે રહેમરાહે નોકરી

માટેની કોઈ વિદ્યમાન નીતિના અભાવમાં વાદીને રહેમરાહે નોકરી

આપવા અપીલકર્તા-બેંકને નિર્દેશ આપવામાં ગંભીર ભૂલ કરેલ છે;

[૨]શું નીચલી અપીલ કોર્ટે વાદી દ્વારા આવી કોઈ અરજી કરવામાં આવી ન હોવા છતાં વાદી દ્વારા કરવામાં આવેલ રહેમરાહે નોકરી માટેના દાવાને મંજૂર કરવામાં ગંભીર ગેરરીતિ આચરેલ છે; અને,

[૩]શું નીચલી અપીલ કોર્ટે વાદીના પુત્રએ રહેમરાહે નોકરી માટે કોઈ દાવો કરેલ ન હોવા છતાં અને આવી રહેમરાહે નોકરી માટે તેની પાત્રતાની ખાતરી કર્યા વિના તેને રહેમરાહે નોકરી આપવા અપીલકર્તા-બેંકને નિર્દેશ આપવામાં ગંભીર ગેરરીતિ આચરેલ છે.

૪. અપીલકર્તા મૂળ પ્રતિવાદી છે અને સામાવાળા મૂળ વાદી છે.

૫. સરળતા ખાતર, પક્ષકારોનો હવે પછી દાવામાં તેમના મૂળ હોદ્દા દ્વારા ઉદ્દેખ કરવામાં આવશે.

૬. ટૂંકી હકીકતો:

૬.૧. વાદીના પતિ પ્રતિવાદી-બેંકમાં ડ્રાઇવર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા અને તારીખ ૨૦.૦૨.૧૯૮૪ ના રોજ તેમની સેવા દરમિયાન તેમનું અવસાન થયું હતું. તે સંબંધિત સમયે, મૃતક કર્મચારીના પરિવારને મળવાપાત્ર સેવાકીય લાભો પ્રતિવાદી દ્વારા ચૂકવી દેવામાં આવ્યા હતા.

૬.૨. વાદીએ તારીખ ૦૧.૦૧.૧૯૯૦ ની કાનૂની નોટિસ મોકલી હોવાનું જણાય છે, જેના દ્વારા, તેણીએ અન્યોને આપવામાં આવી છે તેવી રીતે પોતાને રહેમરાહે નિમણૂક આપવા પ્રતિવાદીને જણાવેલ હતું. પ્રતિવાદીએ તારીખ ૩૧.૦૩.૧૯૯૦ ના તેના જવાબ દ્વારા, વાદીને જાણ કરી હતી કે રહેમરાહે કોઈ નિમણૂક આપવાની બેંકની આવી કોઈ નીતિ ન હતી.

૬.૩. વાદીએ પ્રથમ તારીખ ૨૩.૦૪.૧૯૯૦ ના રોજ સિવિલ કોર્ટ, ભરૂચ સમક્ષ દીવાની દાવો દાખલ કર્યો હોવાનું જણાય છે, જે પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદનો નિર્ણય કરવાની હકૂમત ધરાવતી યોગ્ય અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવા માટે પરત કરવામાં આવ્યો હતો. તદનુસાર, વાદીએ સિવિલ કોર્ટ, વડોદરા સમક્ષ રેગ્યુલર સિવિલ સ્યુટ નં. ૧૬૦૮/૧૯૯૨ દાખલ કરીને આદેશાત્મક દાદ માગી હતી કે પ્રતિવાદીએ તેણીને નિમણૂક આપવી જોઈએ.

૬.૪. પ્રતિવાદીએ અન્ય બાબતોની સાથે સાથે એવી તકરાર લઈને ઉપરોક્ત દાવાનો વિરોધ કર્યો હતો કે વાદી અને/અથવા તેવી કોઈ વ્યક્તિને રહેમરાહે નિમણૂક આપવાની બેંકની કોઈ નીતિ ન હતી.

૬.૫. ટ્રાયલ કોર્ટે મુદ્દાઓ ઘડ્યા હતા અને રેકર્ડ પરના પુરાવાની મૂલવણી કર્યા પછી, એવું ઠરાવ્યું હતું કે વાદી રહેમરાહે નિમણૂક મેળવવા માટે હકદાર છે કારણ કે અન્ય સમાન કેસોમાં, પ્રતિવાદીએ મૃતક કર્મચારીઓના પરિવારના સભ્યોને રહેમરાહે નિમણૂકો આપી હતી.

૬.૬. સિવિલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદા અને હુકમનામાથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, પ્રતિવાદીએ ઉપરોક્ત અપીલ મારફતે અપીલ કોર્ટનો આશરો લીધો હતો, જે પણ રદ કરવામાં આવી હતી. તેથી, હાલની સેકન્ડ અપીલ.

#### ૭. અપીલકર્તાની રજૂઆતો:

૭.૧. વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠક્કરે એવી રજૂઆત કરી હતી કે નીચેની અદાલતોએ રહેમરાહે નિમણૂક અંગે વાદીના દાવાને મંજૂર કરીને કાયદાની ગંભીર ભૂલ કરેલ છે અને રહેમરાહે નિમણૂક આપવાની પ્રતિવાદી બેંકની કોઈ નીતિના અભાવમાં, વાદીનો દાવો ફગાવી દેવો જોઈતો હતો.

૭.૨. વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠક્કરે એવી રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદી દ્વારા વાદીના કોઈ દીવાની અધિકારનો ભંગ કરવામાં આવ્યો નથી, કારણ કે વાદી અને પ્રતિવાદી વચ્ચે કરાર સંબંધ ન હતો અને મૃતક કર્મચારીઓના પરિવારના સભ્યોને રહેમરાહે નિમણૂક આપવાની કોઈ નીતિના અભાવમાં, સિવિલ કોર્ટને વાદીની તરફેણમાં કોઈ હુકમનામું પસાર કરવાની હકૂમત નથી.

૭.૩. વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠક્કરે વધુમાં એવી રજૂઆત કરી હતી કે અપીલ કોર્ટે વાદીના પુત્રને રહેમરાહે નિમણૂક આપવા પ્રતિવાદી બેંકને નિર્દેશ આપીને કાયદાની વધુ એક ગંભીર ભૂલ કરેલ છે, જે હકીકતમાં, દાવામાં અરજ પણ કરવામાં આવી ન હતી અને હકીકતમાં ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા મંજૂર પણ

કરવામાં આવી ન હતી.

૭.૪. વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠક્કરે વધુમાં એવી રજૂઆત કરી હતી કે વાદીનો દાવો સંપૂર્ણપણે મુદતવીતી પણ છે, કારણ કે વાદીના પતિનું અવસાન તારીખ ૨૦.૦૨.૧૯૮૪ ના રોજ થયું હતું, જ્યારે, વાદીએ પ્રથમ વખત તારીખ ૦૧.૦૧.૧૯૯૦ ના રોજ કાનૂની નોટિસ દ્વારા રહેમરાહે નિમણૂક મેળવવા માટે પોતાનો દાવો રજૂ કર્યો હતો અને દાવો વર્ષ ૧૯૯૨ માં દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. તે સંપૂર્ણપણે મુદતવીતી હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે જોકે મુદતનો મુદ્દો નીચેની અદાલતો સમક્ષ અને/અથવા આ અપીલ દાખલ કરતી વખતે ક્યારેય ઉપસ્થિત કરવામાં આવ્યો ન હતો, પરંતુ કાયદાનો શુદ્ધ પ્રશ્ન હોવાના કારણે, આ કોર્ટે ઇન્ડિયન લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ (જે હવે પછી "૧૯૬૩ નો અધિનિયમ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૩ મુજબ મુદતના પાસાની તપાસ કરવી જરૂરી છે.

૭.૫. વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠક્કરે વધુમાં એવી રજૂઆત કરી હતી કે નીચેની અદાલતો દ્વારા નોંધવામાં આવેલ હકીકતલક્ષી તારણો માત્ર વિકૃત જ નહીં પરંતુ ગંભીર રીતે ભૂલભરેલા છે, કારણ કે આંક ૩૩ અને ૩૪ હેઠળ રજૂ કરાયેલા અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા સંદર્ભ લેવાયેલા દસ્તાવેજો સહેજ પણ એવું દર્શાવતા નથી કે સંબંધિત વ્યક્તિઓને પ્રતિવાદી બેંક દ્વારા કોઈ રહેમરાહે નિમણૂક આપવામાં આવી હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે રેકર્ડ

પર રજૂ કરાયેલા તારીખ ૧૪.૧૧.૧૯૮૮ ના બેંકના ઠરાવ મુજબ, એ પણ જણાશે કે ઠરાવ પછી કોઈ મૃત્યુ થાય અને રહેમરાહે નિમણૂક અંગે કોઈ અરજી મળશે અથવા કોઈ અરજીઓ પેઠિંગ હશે, તો બેંકના નિયમો મુજબ, તે ધ્યાને લેવામાં આવશે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વાદીએ તેના પતિના મૃત્યુ પછી તરત જ રહેમરાહે નિમણૂકની માગણી કરતી કોઈ અરજી રજૂ કરી ન હતી, પરંતુ માત્ર વર્ષ ૧૯૯૦ માં કાનૂની નોટિસ પાઠવી હતી, જેથી, તેણી રહેમરાહે નિમણૂક મેળવવા માટે હકદાર નથી.

૭.૬. છેલ્લે, વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠક્કરે એવી રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાની સ્થાપિત સ્થિતિ મુજબ, અરજદાર દ્વારા અધિકાર તરીકે રહેમરાહે નિમણૂકની માગણી કરી શકાય નહીં. એ સુસ્થાપિત છે કે મૃતક કર્મચારીના પરિવારને તાત્કાલિક રાહત આપવા માટે, જો નોકરીદાતા દ્વારા કોઈ નીતિ ઘડવામાં આવી હોય, તો જ મૃતક કર્મચારીના પરિવારના સભ્યો રહેમરાહે નિમણૂક માટે પોતાનો દાવો રજૂ કરી શકે છે, અન્યથા નહીં.

૭.૭. પોતાની દલીલોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠક્કર નીચે મુજબના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો હતો:

(૧) વર્કમેન, રીપ્રેઝેન્ટેડ બાય ધી સી.એમ.સી. હરિજન મઝદૂર સંઘ વિ.

ધી ટથ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ટ્રિબ્યુનલ, ડબલ્યુ.બી. અને અન્ય, ૧૯૯૪

૨ સી.એલ.આર. ૧૫૫ માં રિપોર્ટ થયેલ;

(૨) દિલ્લી ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી વિ. સુદેશ કુમાર, ૨૦૦૯ (૨)

એલ.એલ.જે. ૬૪૧ માં રિપોર્ટ થયેલ.

૭.૮. ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને, વિદ્વાન વકીલે આ કોર્ટને હાલની સેકન્ડ અપીલ મંજૂર કરવા વિનંતી કરી હતી.

#### ૮. સામાવાળાની રજૂઆતો:

૮.૧. તેનાથી વિરુદ્ધ, વિદ્વાન વકીલ શ્રી પંડ્યાએ એવી રજૂઆત કરી હતી કે નીચેની અદાલતો દ્વારા પ્રતિવાદી વિરુદ્ધ હકીકતલક્ષી સમવર્તી તારણ નોંધવામાં આવ્યું હોવાથી, આ કોર્ટે, સીપીસી ની કલમ ૧૦૦ હેઠળ પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, આ અપીલ ધ્યાને લેવી જોઈએ નહીં.

૮.૨. વિદ્વાન વકીલ શ્રી પંડ્યાએ વધુમાં એવી રજૂઆત કરી હતી કે વાદીએ રેકર્ડ પર કેટલાક દાખલાઓ રજૂ કર્યા છે, જેના દ્વારા રેકર્ડ પર એ સ્થાપિત થયું હતું કે વાદી જેવી જ સ્થિતિ ધરાવતી અન્ય વ્યક્તિઓના કિસ્સામાં, પ્રતિવાદીએ રહેમરાહે નિમણૂકો આપી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે એકવાર રેકર્ડ પર એ આવી ગયું કે સામાવાળા-બેંકની રહેમરાહે નિમણૂક આપવાની નીતિ છે અને વાદીની તરફેણમાં લાભ ન આપ્યો હોવાથી, વાદી દીવાની દાવા મારફતે રહેમરાહે નિમણૂક મેળવવા માટે

સંપૂર્ણપણે હકદાર છે.

૮.૩. વિદ્વાન વકીલ શ્રી પંડ્યાએ વધુમાં એવી રજૂઆત કરી હતી કે પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદનો નિર્ણય કરવાની સિવિલ કોર્ટને હકૂમત છે, કારણ કે વાદીના પતિ પ્રતિવાદી બેંકના કાયમી કર્મચારી હતા અને સેવા દરમિયાન ચાલુ નોકરીએ તેમનું અવસાન થયું હતું, જેથી, વાદી, વિધવા હોવાના નાતે, રહેમરાહે નિમણૂક મેળવવા માટે હકદાર છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ કે અપીલ કોર્ટ બંનેમાંથી કોઈએ પણ કેસના સંજોગો અનુસાર વાદી અને અથવા તેના પુત્રની તરફેણમાં દાવો મંજૂર કરીને કાયદાની કોઈ ગંભીર ભૂલ કરેલ નથી.

૮.૪. વિદ્વાન વકીલ શ્રી પંડ્યાએ એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે નીચેની અદાલતો સમક્ષ પ્રતિવાદી દ્વારા મુદતનો મુદ્દો ક્યારેય ઉપસ્થિત કરવામાં આવ્યો ન હતો અને આ કોર્ટે પણ અપીલ દાખલ કરતી વખતે મુદતના મુદ્દા અંગે કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન ઘડેલ ન હતો. આ તબક્કે, આ કોર્ટે પ્રતિવાદીની આવી દલીલ સ્વીકારવી જોઈએ નહીં, અને તે મુજબ, દાવો મુદતવીતી કહી શકાય નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે મુદતનો મુદ્દો હંમેશા કાયદા અને હકીકતનો મિશ્ર પ્રશ્ન ગણાય છે અને સીપીસી ની કલમ ૧૦૦ હેઠળ મર્યાદિત હકૂમત ધરાવતી આ કોર્ટે, હકીકતો અને કાયદા સાથે સંકળાયેલા આવા મુદ્દામાં પડવું જોઈએ નહીં.

૮.૫. ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને, વિદ્વાન વકીલ શ્રી પંડ્યાએ આ કોર્ટને હાલની

સેકન્ડ અપીલ ફગાવી દેવા વિનંતી કરી હતી.

૯. સંબંધિત વિજ્ઞાન વકીલો દ્વારા અન્ય કોઈ વિશેષ રજૂઆતો કરવામાં આવી નથી.

**વિશ્લેષણ:**

૧૦. હાલની સેકન્ડ અપીલ નીચેની અદાલતો દ્વારા નોંધવામાં આવેલ હકીકતલક્ષી સમવર્તી તારણો સામે દાખલ કરવામાં આવેલ છે, જેના દ્વારા, વાદીનો દાવો સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો. તારીખ ૨૦.૦૨.૧૯૮૪ ના રોજ વાદીના પતિના દુઃખદ અવસાનના કારણે વાદી અને/અથવા તેના પુત્રને રહેમરાહે નિમણૂક આપવા પ્રતિવાદી બેંકને નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. આ કોર્ટ એ હકીકતથી વાકેફ છે કે તેની પાસે રેકર્ડ પરના પુરાવાની પુનઃ મૂલવણી કરવાની સત્તા નથી. હવે કાયદાની સુસ્થાપિત સ્થિતિ છે કે જ્યાં સુધી નીચેની અદાલતો દ્વારા નોંધવામાં આવેલ હકીકતલક્ષી તારણો વિકૃત અથવા ગંભીર રીતે ભૂલભરેલા ન હોય અથવા કાયદાથી વિરુદ્ધ ન હોય, ત્યાં સુધી આ કોર્ટે સીપીસી ની કલમ ૧૦૦ હેઠળ પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે હકીકતલક્ષી તારણોમાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં. તે જ સમયે, એ પણ કાયદાની સ્થાપિત સ્થિતિ છે કે નીચેની અદાલતો દ્વારા નોંધવામાં આવેલ કોઈપણ વિકૃત અને ગંભીર રીતે ભૂલભરેલા તારણોના કિસ્સામાં, પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદનો નિર્ણય કરતી વખતે નીચેની અદાલતો દ્વારા આચરવામાં આવેલી આવી ગંભીર ભૂલોને સુધારવા માટે આ કોર્ટ લાચાર નથી. [જુઓ: થરામ્મેલ

પીથામ્બરન અને અન્ય વિ. ટી. ઉષાકૃષ્ણન અને અન્ય – એ.આઈ.આર.  
૨૦૨૬ એસ.સી. ૯૩૮: ૨૦૨૬ આઈ.એન.એસ.સી. ૧૩૪]

૧૧. આ અપીલ દાખલ કરતી વખતે આ કોર્ટ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદાના મહત્વના પ્રશ્નો પર આવતા પહેલાં, હું એ નોંધવા માંગુ છું કે સંબંધિત વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોની મૂલવણી પરથી, મારા મતે, મુદતનો મુદ્દો, જે હવે અપીલકર્તા-પ્રતિવાદી તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઠક્કર દ્વારા તેમની દલીલો દરમિયાન ઉપસ્થિત કરવામાં આવ્યો છે, તે આ કોર્ટ દ્વારા ધ્યાને લેવો જરૂરી છે. સદર ૧૯૬૩ ના અધિનિયમની કલમ ૩ મુજબ, વાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ દાવો મુદતની અંદર હતો કે નહીં તે જોવાની અદાલતની પવિત્ર ફરજ છે. સદર જોગવાઈ મુજબ, આ સંબંધમાં પ્રતિવાદી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા કોઈપણ બચાવને ધ્યાનમાં લીધા વિના, મુદતના મુદ્દાની તપાસ કરવી એ અદાલતની ફરજ છે. એ નિર્વિવાદ હકીકત છે કે વાદીના પતિનું અવસાન તારીખ ૨૦.૦૨.૧૯૮૪ ના રોજ થયું હતું અને રહેમરાહે નિમણૂક અંગેનો દાવો વાદી દ્વારા પ્રથમ વખત તારીખ ૦૧.૦૧.૧૯૯૦ ની પોતાની કાનૂની નોટિસ દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો, જ્યારે, દાવો તારીખ ૨૦.૧૧.૧૯૯૨ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. આમ, રેકર્ડ પરથી સ્પષ્ટ થતી ઉપરોક્ત નિર્વિવાદ હકીકતોના પ્રકાશમાં, મુદતનો મુદ્દો પણ આ કોર્ટ દ્વારા કાયદાના મહત્વના પ્રશ્નો પૈકીના એક તરીકે નક્કી કરવો જરૂરી છે, કારણ કે તે કાયદાનો શુદ્ધ પ્રશ્ન છે જે રેકર્ડ પરની ઉપરોક્ત નિર્વિવાદ

હકીકતો પરથી આ કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરી શકાય છે. તદનુસાર, હું કાયદાનો વધારાનો મહત્વનો પ્રશ્ન નીચે મુજબ ઘડવા માંગુ છું:

**"શું વાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ દાવો મુદતની અંદર હતો?"**

૧૨. હવે આ કોર્ટ દ્વારા અગાઉ ઘડવામાં આવેલા કાયદાના મહત્વના પ્રશ્નો પર આવતા, એ નિર્ણયિત હકીકત છે કે વાદીના પતિનું અવસાન તારીખ ૨૦.૦૨.૧૯૮૪ ના રોજ થયું હતું અને વાદી દ્વારા રહેમરાહે નિમણૂક માટેનો દાવો તારીખ ૦૧.૦૧.૧૯૯૦ ના રોજ કરવામાં આવ્યો હતો. વાદી રેકર્ડ પર એ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ હતી કે પ્રતિવાદી બેંકની કોઈ સ્પષ્ટ નીતિ હતી, જેના દ્વારા, અધિકાર તરીકે, તેણી રહેમરાહે નિમણૂકની માગણી કરી શકે. રહેમરાહે નિમણૂક મેળવવાનો વાદીનો દાવો મૃતક કર્મચારીઓના પરિવારના સભ્યોને પ્રતિવાદી દ્વારા આપવામાં આવેલી કેટલીક નિમણૂકો પર આધારિત હતો. ટ્રાયલ કોર્ટ એ હકીકતથી પ્રભાવિત થઈ ગઈ હોવાનું જણાય છે કે પ્રતિવાદી બેંકે તારીખ ૦૨.૦૫.૧૯૮૭ પહેલાં કર્મચારીનું મૃત્યુ થયું હોય તેવા કિસ્સાઓમાં અન્યોને રહેમરાહે નિમણૂક આપી હોવાથી, વાદીને આવા લાભથી વંચિત રાખવું એ ભેદભાવ સમાન છે, જેથી, વાદી રહેમરાહે નિમણૂકનો લાભ મેળવવા માટે હકદાર છે.

૧૩. ઉપરોક્ત તારણ પર પહોંચવા માટે, ટ્રાયલ કોર્ટે આંક ૩૩ અને ૩૪ પર રજૂ કરાયેલા બે દસ્તાવેજો પર આધાર રાખ્યો છે. અલબત્ત, આ કોર્ટ

ઉપરોક્ત પુરાવાની પુનઃ મૂલવણી કરી શકતી નથી પરંતુ હંમેશા પુરાવાને ચકાસી શકે છે. આંક ૩૩ અને ૩૪ પર રજૂ કરાયેલા ઉપરોક્ત દસ્તાવેજોના માત્ર વાંચન પરથી જ જણાશે કે આ પૈકીના કોઈપણ દાખલામાં, સંબંધિત વ્યક્તિઓને પ્રતિવાદી દ્વારા રહેમરાહે નિમણૂક તરીકે કોઈ નિમણૂક આપવામાં આવી ન હતી. એવું જણાય છે કે અલ્કેશ અમૃતલાલ પંડિત (આંક ૩૩) ના કિસ્સામાં, તેમના કેસની માત્ર પ્રતિવાદી બેંકની સ્થાનિક કચેરી દ્વારા વડી કચેરીને ભલામણ કરવામાં આવી હતી અને પ્રતિવાદી બેંકની વડી કચેરીએ, તેના તારીખ ૧૮/૨૧.૦૭.૧૯૯૦ ના પત્ર દ્વારા, માત્ર એવું સૂચન કર્યું હતું કે જો રજાના કારણે કોઈ જગ્યા ખાલી પડે, તો શ્રી પંડિતને રોજમદાર તરીકે અગ્રતા આપી શકાય. જ્યારે, દીપક બાબુલાલ દેવરેના નિમણૂક હુકમ તરીકે આંક ૩૪ પર રજૂ કરાયેલ દસ્તાવેજ સહેજ પણ એવું દર્શાવતો નથી કે તેમને રહેમરાહે નિમણૂક આપવામાં આવી હતી.

૧૪. આમ, ટ્રાયલ કોર્ટે જેના પર આધાર રાખ્યો હતો તે ઉપરોક્ત પુરાવાઓના વાંચન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે કોઈપણ કેસમાં, પ્રતિવાદી-બેંકે સંબંધિત વ્યક્તિઓને કોઈ રહેમરાહે નિમણૂક આપી ન હતી. અપીલ કોર્ટ દ્વારા બહાલી આપવામાં આવેલ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા આ હકીકતલક્ષી તારણો સંપૂર્ણપણે વિફૂત અને રેકર્ડ પરના પુરાવાઓથી વિરુદ્ધ છે.

૧૫. વધુમાં, આંક ૩૫ પર રજૂ કરાયેલ પ્રતિવાદી બેંકનો ઠરાવ પણ એવું સૂચવે છે કે વર્ષ ૧૯૮૭-૮૮ માં, પ્રતિવાદી દ્વારા માત્ર એવો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો કે મૃતક કર્મચારીના પરિવાર દ્વારા રહેમરાહે નિમણૂક અંગે ઠરાવ પસાર થયા પછી થયેલા મૃત્યુ માટે ભવિષ્યમાં મળેલી અથવા પેન્ડિંગ કોઈપણ અરજીનો, બેંકના નિયમો મુજબ, આવી અરજીઓનો નિર્ણય કરવામાં આવશે. રેકર્ડ પર એ નિર્ણય છે કે વાદીએ રહેમરાહે નિમણૂક મેળવવા માટે કોઈ અરજી રજૂ કરી ન હતી, પરંતુ તારીખ ૦૧.૦૧.૧૯૯૦ ના રોજ કાનૂની નોટિસ પાઠવી હતી. આમ, રેકર્ડ પર પ્રતિવાદી-બેંકની એવી કોઈ નીતિ નથી જે વાદીને રહેમરાહે નિમણૂકની માગણી કરવા માટે હકદાર બનાવતી હોય.

૧૬. ગમે તે હોય, વાદી દ્વારા રેકર્ડ પર રજૂ કરાયેલી પ્રતિવાદી બેંકની કોઈ સ્પષ્ટ નીતિના અભાવમાં જે એ હકીકત પર પ્રકાશ પાડી શકે કે રહેમરાહે નિમણૂક મેળવવાનો વાદીનો અખંડિત અધિકાર છે, આદેશાત્મક દાદ મેળવવાનો વાદીનો દાવો ટકી શકે તેમ નથી. મારા સુવિચારિત મત મુજબ, મૃતક કર્મચારીઓના પરિવારના સભ્યોને રહેમરાહે નિમણૂક આપવાની પ્રતિવાદી બેંકની કોઈ સ્પષ્ટ નીતિના અભાવમાં, વાદી પાસે રહેમરાહે નિમણૂક માગવાનો કોઈ કાનૂની અધિકાર નથી. જ્યારે આવો કોઈ અધિકાર અસ્તિત્વમાં ન હોય, ત્યારે સિવિલ કોર્ટ પાસે વાદીને રહેમરાહે નિમણૂક આપવા પ્રતિવાદીને નિર્દેશ આપવાનો ભાગ્યે જ કોઈ અવકાશ અથવા સત્તા ઉપલબ્ધ હોય છે.

૧૭. તદુપરાંત, અપીલ કોર્ટે, પ્રતિવાદીની અપીલ ફગાવી દેતી વખતે, જો વાદીનો પુત્ર પુખ્ત વયનો હોય તો વાદી અથવા તેના પુત્રને રહેમરાહે નિમણૂક આપવા પ્રતિવાદીને નિર્દેશ આપ્યો હતો, જે માત્ર હકૂમત બહારનું જ નથી પરંતુ દાવામાં વાદી દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજની પણ બહારનું છે. સિવિલ કોર્ટ ભારતના બંધારણ હેઠળ આ કોર્ટ જેવી સત્તાઓ ધરાવતી નથી.

૧૮. હવે કાયદાની સુસ્થાપિત સ્થિતિ છે કે રહેમરાહે નિમણૂક એ નિહિત અધિકાર નથી. તે માત્ર એવા કિસ્સામાં જ માગી શકાય છે જ્યાં નોકરીદાતા દ્વારા કોઈ નીતિ અથવા વૈધાનિક નિયમો ઘડવામાં આવ્યા હોય. તે એકમાત્ર કમાનાર ગુમાવનાર પરિવારને તાત્કાલિક રાહત આપવાના હેતુથી કરવામાં આવતી નિમણૂકની પદ્ધતિ છે; અચાનક મૃત્યુના કારણે, મૃતકના પરિવારને ભારે આર્થિક મુશ્કેલીમાં મુકાવું પડ્યું હોય. [જુઓ – કેનેરા બેંક વિ. અજિતકુમાર જી. કે., એ.આઈ.આર. ૨૦૨૫ એસ.સી. ૧૨૩૨ માં રિપોર્ટ થયેલ].

૧૯. આમ, મારા સુવિચારિત મત મુજબ, વાદી રહેમરાહે નિમણૂક મેળવવા માટે માગ્યા મુજબની આદેશાત્મક દાદ મેળવવા માટે હકદાર નથી અને નીચેની અદાલતો દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમનામું ગંભીર ગેરકાયદેસરતા, ગેરરીતિથી ગ્રસ્ત છે અને તેમના દ્વારા નોંધવામાં આવેલા હકીકતલક્ષી તારણો પણ વિકૃત અને ગંભીર રીતે

ભૂલભરેલા છે. અપીલ દાખલ કરતી વખતે આ કોર્ટ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદાના મહત્વના પ્રશ્નોના જવાબો તદનુસાર આપવામાં આવે છે.

૨૦. હવે ઉપર જણાવ્યા મુજબ આ કોર્ટ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદાના મહત્વના પ્રશ્ન પર આવતા, એટલે કે મુદતનો મુદ્દો, એ એક નિર્વિવાદ હકીકત છે કે વાદીના પતિનું અવસાન તારીખ ૨૦.૦૨.૧૯૮૪ ના રોજ થયું હતું અને પ્રથમ વખત, તેણીએ તારીખ ૦૧.૦૧.૧૯૯૦ ના રોજ રહેમરાહે નિમણૂકનો દાવો કર્યો હતો. વાદીએ પ્રથમ તારીખ ૨૩.૦૪.૧૯૯૦ ના રોજ દાવો દાખલ કર્યો હતો, જોકે ખોટી અદાલત સમક્ષ, એટલે કે સિવિલ કોર્ટ, ભરૂચ સમક્ષ. દાવો પરત મળ્યા પછી, પ્રશ્નવાળો દાવો તારીખ ૨૦.૧૧.૧૯૯૨ ના રોજ સિવિલ કોર્ટ, વડોદરા સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. વાદીએ દાવામાં કોઈ જાહેરખબર માગ્યા વિના આદેશાત્મક મનાઈદુકમની માગણી કરી હતી. માત્ર એવી અરજ કરવામાં આવી છે કે મૃતક હર્ષદભાઈ મોહનભાઈ રાણાની વિધવા હોવાના નાતે વાદીને નિમણૂક આપવા પ્રતિવાદીને નિર્દેશ આપવો જોઈએ. માત્ર આદેશાત્મક મનાઈદુકમ માગતો દાવો દાખલ કરવા માટે ૧૯૬૩ ના અધિનિયમ હેઠળ મુદતનો કોઈ સ્પષ્ટ સમયગાળો સૂચવવામાં આવ્યો નથી. આવી પરિસ્થિતિમાં, ૧૯૬૩ ના અધિનિયમના અવશિષ્ટ અનુચ્છેદ, એટલે કે અનુચ્છેદ ૧૧૩ ને ધ્યાનમાં લેવો જરૂરી છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

|                                                                   |                                                                                        |           |                                                    |
|-------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------|----------------------------------------------------|
| ભાગ ૧૦--<br>દાવાઓ જેના<br>માટે<br>કોઈ નિર્ધારિત<br>સમયગાળો<br>નથી |                                                                                        |           |                                                    |
| ૧૧૩                                                               | કોઈપણ દાવો જેના માટે આ<br>પરિશિષ્ટમાં અન્યત્ર<br>મુદતની કોઈ જોગવાઈ<br>કરવામાં આવી નથી. | ત્રણ વર્ષ | જ્યારે દાવો<br>કરવાનો<br>અધિકાર<br>ઉપસ્થિત<br>થાય, |

**૨૧.** સદર ૧૯૬૩ ના અધિનિયમના અનુચ્છેદ ૧૧૩ મુજબ, જ્યારે વાદીની તરફેણમાં દાવો કરવાનો અધિકાર ઉપસ્થિત થાય, તે સમયથી ત્રણ વર્ષની અંદર, તેણીએ પ્રતિવાદી વિરુદ્ધ દાવો દાખલ કરવો જોઈતો હતો. રહેમરાહે નિમણૂક મેળવવા માટે દાવાનું કારણ વાદીના પતિના મૃત્યુ પર, એટલે કે તારીખ ૨૦.૦૨.૧૯૮૪ ના રોજ વાદીની તરફેણમાં ઉપસ્થિત થયું હતું, અને જ્યારે તેણીએ તારીખ ૦૧.૦૧.૧૯૯૦ ના રોજ કાનૂની નોટિસ પાઠવી ત્યારે નહીં. ઉપર જણાવ્યા મુજબ વાદીના પતિના મૃત્યુ પછી તરત જ વાદીની તરફેણમાં દાવો કરવાનો અધિકાર ઉપસ્થિત થયો હતો. વાદીએ ઉપરોક્ત સમયગાળાથી ત્રણ વર્ષની અંદર દાવો દાખલ કરવો જોઈતો હતો, નિર્વિવાદપણે, દાવો પ્રથમ વર્ષ ૧૯૯૦ માં ખોટી રીતે દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને ત્યારપછી તારીખ ૨૦.૧૧.૧૯૯૨ ના રોજ સિવિલ કોર્ટ, વડોદરા સમક્ષ રજૂ-દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. સદર ૧૯૬૩ ના અધિનિયમના અનુચ્છેદ ૧૧૩ ને ધ્યાનમાં લેતા, મારો સુવિચારિત મત છે કે, પ્રશ્નવાળો દાવો સંપૂર્ણપણે મુદતવીતી છે. આમ,

ઉપર જણાવ્યા મુજબ આ કોર્ટ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદાના મહત્વના પ્રશ્નનો જવાબ તદનુસાર આપવામાં આવે છે.

૨૨. ઉપરોક્ત ચર્ચા અને કારણોને ધ્યાનમાં લેતા, તે માત્ર એક જ નિષ્કર્ષ પર દોરી જાય છે કે વાદીના દાવામાં કોઈ તથ્ય નથી અને જો વાદીની તરફેણમાં દાવો કરવાનો કોઈ અધિકાર ઉપસ્થિત થયો હોય તો પણ, આવા ઉપસ્થિત થવાથી મુદતના સમયગાળાની અંદર દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો ન હતો.

૨૩. ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષને ધ્યાનમાં લેતા, હાલની સેકન્ડ અપીલ મંજૂર કરવી જરૂરી છે, જે આથી મંજૂર કરવામાં આવે છે. પ્રિસાઇડિંગ ઓફિસર, ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ નં. ૧૫, વડોદરા દ્વારા રેગ્યુલર સિવિલ અપીલ નં. ૧૩/૨૦૦૩ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૬.૦૭.૨૦૦૬ નો ચુકાદો અને હુકમનામું, તેમજ પમા જોઈન્ટ સિવિલ જજ (એસ.ડી.), વડોદરા દ્વારા રેગ્યુલર સિવિલ સ્યુટ નં. ૧૬૦૮/૧૯૯૨ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૮.૦૧.૨૦૦૩ નો ચુકાદો અને હુકમનામું, આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે.

૨૪. પરિણામે, વાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ રેગ્યુલર સિવિલ સ્યુટ નં. ૧૬૦૮/૧૯૯૨ આથી રદ કરવામાં આવે છે.

૨૫. તદનુસાર હુકમનામું તૈયાર કરવું. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

૨૬. રેકર્ડ અને પ્રોસીડિંગ્સ તુરંત પરત મોકલવા.

(મૌલિક જે. શેલત, ન્યાયમૂર્તિ)

*This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====